

Kooste Lapin kirjaston johtoryhmän kokouksesta 11.10.2019

1. Puheenjohtajiston järjestys

Lapin kirjaston johtoryhmän puheenjohtajana jatkaa Pasi Rantanen, varapuheenjohtajia ovat Kati Oinas ja Kyösti Satokangas.

2. Alueellisen kehittämistehtävän digitukihanke

OKM on myöntänyt Rovaniemen kaupunginkirjastolle 86.400 euroa vuosiksi 2019-2020 yleisten kirjastojen digihankkeen alueellista toteuttamiseen. Hankkeen tarkoitus on edistää digitukea kehittämällä kirjastojen henkilöstön osaamista ja vahvistamalla valtiovarainministeriön AUTA-hankkeen yhteydessä luotua toimintamallia.

YKN on antanut suosituksen digitaidoista ja digituen antamisesta kirjastoissa. Suositukseen on koottu asiakaspalvelussa toimivan digitaidot pöytäkoneella ja mobiilisti <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/kirjastopaivat-ykn-suositus.pdf>.

Lapin digitukihankkeessa on aloittanut 1.7. Jari-Pekka Karkkola, työsopimus on vuoden 2020 loppuun. Digihankkeen ohjausryhmä kokoontui 7.10., ohjausryhmän puheenjohtajaksi valittiin Leena Kinnunen.

Digituki-koulutusta varten on perustettu Turun kaupunginkirjastossa Liboppi-Moodle-työalusta, jonne on koottu opintokokonaisuuksia digituen osa-alueista YKN:n suosituksen mukaisesti. Libopin 1 taso on vähimmäistaso, joka jokaisen kirjastoammattilaisen tulee osata. Taso 2 sisältää tehtäviä edistyneille.

Jari-Pekka Karkkola on aloittanut kierrokset kirjastoissa, ja tarkoitus on vierailla kirjastoissa siten, että yhden tai useamman kirjaston henkilökunta on paikalla. Vierailuilla on aloitettu Libopin käyttöä sekä tehty tietoturvakurssi jos kunnassa ei sellaista ole järjestetty.

Lapin digitukihankkeelle on perustettu myös chat, jota voi käyttää hankkeen aikaan digiongelmien kanssa.

Hankkeen ohjausryhmä päätti hankkia lisäksi ostopalveluna koulutusta some-kanavien käyttöön markkinoinnissa. Lisäksi keskusteltiin Libopista saatavasta osaamismerkistä, joka voisi kannustaa suorittamaan koulutuksen. Hankkeessa tulee myös selvittää, miten digiosaamisen kehittämisestä jatkossa huolehditaan.

Johtoryhmä päätti, että kaikkien kirjastojen tällä hetkellä töissä oleva henkilökunta suorittaa Libopin tasot 1 ja 2 vuoden 2020 loppuun mennessä.

3. Aineistohankinnan sopimus

Nykyinen aineistohankintasopimus Lapin kirjastolla päättyy 22.9.2020. Jälkeenpäin kimppaan liittyneillä kirjastoilla sopimukset on laitettu päättymään samaan aikaan. Johtoryhmä on päättänyt, että kimpalle hankitaan hankintaportaali ja aineistohankinnan kilpailuttaminen suoritetaan puitesopimuksena. Hankintaportaalissa jokainen hankinta mikrokilpailutetaan ohjelman sisällä.

Av-aineiston hankinta on niin vähäistä, että se jätetään mahdollisesti pois hankintasopimusten tarjonnasta. Aineistohankintasopimuksen kestona olisi sopiva 3 vuoden + 2 optiovuoden sopimus.

Johtoryhmä päätti, että Rovaniemen kaupunki tekee hankintaportaalin hankinnan ja puitesopimuksen kilpailutuksen, ja kunnat osallistuvat hankinnan kustannuksiin asukasluvun mukaan. Hankintaa kirjastojen puolelta vetävät Pasi Rantanen, Eija Leivo sekä Esko Nousiainen.

4. Lapin e-oheslukemiston käyttöönoton siirtäminen vuodelle 2020

Lapin kirjastot ovat vuonna 2018 sitoutuneet ottamaan käyttöön yhteisen e-oheslukemiston, mutta sen käyttöönotto on siirtynyt teknisistä syistä.

Sähköistä oheslukemistoa on kokeiltu hankemuodossa Rovaniemellä, missä kokeilut suunnattiin lukioille ja yläasteille. Kokeilusta saatu palaute oli positiivista, yhtenä etuna nähtiin laatikoiden kuljettamisen väheneminen, kun e-kirjat lainataan ja palautetaan itsenäisesti.

Ongelmia aiheutti erillinen lainausalusta, johon kirjautuminen ei tapahdu kirjastokortilla vaan koulu- tai henkilökohtaisella erillisellä tunnukseella. Kaikkiin kirjoihin ei ole saatavilla poolimallilla, jossa yhteen kirjaan on esim. 100 yhtäaikaisen käyttäjän lisenssi.

Johtoryhmässä on keskusteltu koulujen mahdollisuuksista osallistua oheslukemistojen aineistojen hankintaan. Kustannuksista tarvitaan lisää tietoja, mutta muutamat kyselyt koulujen suuntaan ovat olleet positiivisia.

Koska Axiell on voittanut KL-kuntahankintojen e-aineistojen alustan kilpailutuksen, johon Lapin kirjastot sitoutuivat, on Axiellin alusta hankittava myös Lapille.

Johtoryhmä päätti, että e-oheslukemistoon käytetään 3000€ jyvitettyä kirjastoille vuodelle 2020, kokoelma painotetaan 9-luokalle ja lukioille. Rovaniemi aloittaa neuvottelut Axiellin e-aineistojen alustan käytöstä e-oheslukemistoa varten.

5. E-aineistot / Liittyminen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun eKirjastoon

Oulun kaupunginkirjastosta on oltu yhteydessä Rovaniemeen ja esitetty Lapin kirjastoille kutsu liittyä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun eKirjastoon. Oulun kaupunginkirjaston hallinnoimassa hankkeessa näille alueille on hankittu yhteinen e-kirjasto, johon voi tutustua osoitteessa <https://outi.finna.fi/Content/ekirjasto>. eKirjastoon kuuluvat palvelut: Ellibs, Overdrive, eMagz, ePress, PressReader, Rockway, Naxos Music Library, Naxos Music Library Jazz, Naxos Video library sekä Viddla. Palveluissa on lisenssejä 1-5 riippuen palvelun suosiosta, kirjoissa jopa 20 lisenssiä. ePress-lisenssejä on yksi per mukana oleva kunta.

Yhteisen eKirjaston etuja ovat:

- tasa-arvoiset e-palvelut laajalle alueelle
- laajempi e-palvelujen valikoima sekä etäkäyttöisyyttä
- valmis Koha-rajapinta
- parempi saavutettavuus
- henkilökunnan digiosaaminen kasvaa
- yhteisiä markkinointimateriaaleja ja -videoita
- kansallista näkyvyyttä - poikkeuksellisen laajaa yhteistyötä ja tasokkaita palveluita

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun eKirjastoon sijoittama euromäärä asukasta kohti on reilusti enemmän, kuin mitä Lapissa tällä hetkellä käytetään e-aineistoihin. E-aineistojen kysyntä kuitenkin kasvaa. Markkinoinnilla ja suosittelulla on merkittävä vaikutus e-aineistojen käyttöön.

Mahdollinen vaihtoehto olisi myös kansallinen e-kirjasto, johon on yhteistä tahtoa, mutta maksajasta ei tietoa.

Johtoryhmä päätti jatkaa selvitystä eKirjastoon liittymisestä aikaisintaan 2021. Aiemmin on käsitelty Viddlan käyttöönottoa Lapissa, mutta koska siihen ei ole varattu rahoitusta vuodelle 2020, sen hankkimisesta päätetään eKirjasto-selvityksen edetessä. e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin päätettiin käyttää 20.000 euroa vuonna 2020.

6. Lapin yleisten kirjastojen hankehakemukset vuodelle 2020

Lapin kirjastojen hankepäivässä 10.10. ideoitiin seuraavia Lapin yhteishankkeita :

Saavutettavuus: Kirjaston verkkosivustojen ja asiakkaille jaettavan materiaalin muokkaaminen saavutettavaksi eli käännettyksi eri kielille. Tämä kattaisi yhteisten esitteiden kääntäminen eri saamenkielille ja muille käytössä oleville kielille. Lisäksi verkkosivujen muokkaaminen saavutettavaksi. Rovaniemi tekee hakemuksen, yhteistyökumppanina kaikki Lapin kirjastot. Omavastuut kirjattaisiin Rovaniemen kustannuksiin.

Virtuaalikirjasto : Kirjastojen virtuaalinen esittely ja opastus esim. 360-videoilla, kuvattuna esimerkiksi automaattien käyttö. Hankkeessa videot ja opasteet tuotettaisiin ostopalveluna. Ei tarkentunut vielä, mitä palveluista esiteltäisiin ja olisiko kaikista kirjastoista esiteltäyt. Jatkossa kirjastolla pitäisi olla taito tehdä videoita tai muokata näitä myöhemminkin. Hankkeessa olisi myös markkinointia sekä asiakkaille että uusille käyttäjäryhmille. Saman tyyppisiä hankkeita on ollut muualla, joten näihin kannattaa tutustua. Toteutus oppilaitosyhteistyönä ehkä mahdollista.

Teemme yhdessä Lapin kirjaston tulevaisuus: yhteistyön miettiminen eteenpäin ja sen tiivistäminen. Taustalla Heli Saarisen 2012 tekemä selvitys, ja miten siitä on menty eteenpäin ja mitä on vielä tekemättä. Saarinen esittää mm. henkilöstöä ja taloudellisuutta koskevia asioita, jotka ovat ajankohtaisia meillekin. Kyseessä olisi visiointi ja hiljaisten merkkien haistelu: missä maailmassa eletään ja missä tullaan elämään. Näitä tapaamisissa mietitään nytkin, mutta kehittämiselle ja tulevaisuuden miettimiselle ei ole riittävästi foorumeita. Nyt on saavutettu tietty taso yhteistyössä ja kimppa on laajentunut, eli konkreettiset tavoitteet on saavutettu. Seuraavaksi pitäisi miettiä miten tästä eteenpäin.

Lukemisen edistäminen:

Kaksi lukemisen edistämisen hankeidea Rovaniemellä: syrjäytymisuhassa olevien lukemisen edistäminen ja kulttuurihyvinvointia haavoittuvassa asemassa oleville nuorille. Toinen idea on hakeutuva kirjastotyö lapsiperheille.

Lapin AVI:n toivotaan järjestävän Skype-palaverin marraskuussa, missä hankesuunnitelmia voitaisiin punnita vielä yhdessä sekä kuulla AVI:n näkemyksiä suunnitelluista hankkeista.

Johtoryhmä päätti, että yhteishankkeina työstämistä jatketaan saavutettavuus- ja virtuaalikirjasto-ideoiden pohjalta. Rovaniemen lukemisedistämisen hankkeet pyrittäisiin suunnittelemaan niin, että niitä voitaisiin jalkauttaa muihinkin Lapin kirjastoihin.

7. Kuntien taloudellinen tilanne

Taloudellinen tilanne on useassa kunnassa vaikea. Jopa aiemmin ylijäämää tuottavassa kunnassa on edessä rajuja säästötoimenpiteitä johtuen valtionosuuksien muutoksista ja verotulojen kertymistä. Kirjastotkin tarvitsevat säästötoimenpiteitä ja tulonlisäyksiä.

Johtoryhmä keskusteli kuljetusmaksuista sekä varausmaksuista toisten kirjastojen aineistoista, mutta näihin ei ollut yleistä kannatusta. Mahdollisena maksuna nähtiin Rovaniemellä käytössä oleva nide- ja lainakohtainen myöhästymismaksu.

Johtoryhmä päätti, että selvitetään koko Lapin tasolla, miten eri vaihtoehdot myöhästymismaksujen käyttöönotosta vaikuttaisivat kirjastojen tuloihin.

8. Uutuuskirjojen hankinta/ lainaus

Lapin kirjastolla on sopimus, että lyhyt- tai pikalainaa kohti tulee kirjastolla olla myös normaaliaikainen nide. Tämä aiheuttaa ongelmia pienille kirjastoille, jossa ensivaiheen kiinnostuksen jälkeen tarvetta on vain yhdelle niteelle.

Johtoryhmä keskusteli siitä, ovatko kirjastot vain varaamoja vai onko paikalla saatavana oltava myös uutta aineistoa. Keskusteltiin myös, ovatko kaikki asiakkaat meidän yhteisiä asiakkaita, vai onko kirjaston keskityttävä palvelemaan oman kirjaston asiakkaita.

Kohaan toivottiin mahdollisuutta määritellä paremmin uutuusniteiden laina- ja varausääntöjä sekä automaattisesti määräajan jälkeen poistuvaa nopeakierto-ominaisuutta. Myös tiheämmillä kuljetuksilla kaikista kirjastoista varausjonoja saataisiin ehkä purettua nopeammin ja aineistoa esille kirjastoihin.

Johtoryhmä päätti, että kirjasto voi laittaa ainoan kappaleen lyhytlainaksi.

9. Lapin kirjaston tietosuojaseloste

Tietosuojaseloste on muokattu uudelleen. Uusi tietosuojaseloste lähtee palvelujen, ei ohjelmien näkökulmasta, ja kattaa siten kaikki kirjaston palvelut, sekä Kohan että sotusiilon.

Johtoryhmä päätti kokouksessa, että asiakkaiden henkilötietoja säilytetään Rovaniemen arkistonmuodostussuunnitelman mukaan. Sähköpostilla säilytysaikoja tarkennettiin myöhemmin, että asiakastietoja säilytetään 3 vuotta, ja vanhentuneet asiakastiedot poistetaan kerran vuodessa, ellei asiakkaalla ole maksamattomia maksuja tai muita hoitamattomia asioita.

Kotipalveluasiakkaiden tietoja vanhentumisaika on asiakkaan kuolema tai asiakassuhteen päättyminen + 2 vuotta. Kimpan sihteeri ylläpitää tietosuojaselosteen kirjastojen yhteystietoja. Henkilökunnalle päätettiin tehdä toimintaohjeet tietopyyntöjen ja tietosuojaloukkausten käsittelystä vuoden loppuun mennessä.

10. Lapin kirjallisuuspalkinto

Johtoryhmä päätti siirtää Lappi-kirjallisuuspalkinnon myöntämistä Lainanpäivästä 8.2. Minna Canthin ja tasa-arvon päivään 19.3. Näin palkintoon ehditään ottaa mukaan kaikki edellisenä vuonna ilmestyneet kriteerit täyttävät kirjat.

Lisäksi päätettiin korottaa kirjastoilta kerättävää summaa siten, että kukin kunta maksaa kerran kahdessa vuodessa 200 euroa. Kerätyllä summalla maksetaan palkinnon saajalle 3000 euroa, yleisön suosikille 500 euroa. Lopulla rahalla kustannetaan palkintojenjakotilaisuuden kuluja yms.

11. Lapin kirjastopäivä helmikuussa 2020

Johtoryhmä päätti, että Lapin kirjastopäivää vietetään jälleen helmikuussa kaksipäiväisenä viimeistään 13.-14.2., paikkana on Länsi- tai Etelä-Lappi. Päivien aikana kokoontuu ainakin kimpan johtoryhmä, ja samaan aikaan voi olla myös työryhmien tai asiantuntijoiden tapaamisia tai muuta yhteistä toimintaa. Lisäksi päivillä on koulutusta sekä yhteinen illanvietto sekä mahdollisesti muuta aktiviteettia.

Sihteeri kerää johtajilta tiedot kunkin kirjaston mahdollisesta osallistujamäärästä lokakuussa, ja tämän perusteella tehdään alustavat majoitus- ja tilavaraukset. Osallistujien ilmoittautuminen aukeaa alkuvuodesta.

12. Koha-Suomen kuulumiset

Johtoryhmälle on välitetty kuulumiset Koha-Suomen hallituksen kokouksista. Näitä on käsitelty myös Lapin kirjaston viikkopalavereissa.

13. Lapin AKE-toiminnan kuulumiset

Kehittämistehtävän tukena on toiminut työryhmä, jossa on työstetty osaamiskartoituksen pohjalta tehtyä koulutussuunnitelmaa. Tämän pohjalta on kuluvana vuonna järjestetty 4 koulutusta, joiden lisäksi syksyllä on tulossa vielä 2 - 4 koulutusta. Koulutuksiin on osallistunut yhteensä 112 henkilöä. Kunnittainen osallistujamäärä vaihtelee 0 - 32 henkeä.

AKE-toimintaa on rajoittanut henkilöresurssien vähyys. Tavoitteena onkin palkata Rovaniemelle vuoden 2020 alusta toinen täysipäiväinen koordinaattori. Pitkäjänteisempää suunnittelua ja kehittämistehtävän ohjausta varten **johtoryhmä päätti**, että kehittämistehtävän ohjausryhmänä toimii kimpan johtoryhmä.

14. Lapin kirjaston käytösääntöjen uudistus

Lapin kirjaston käytösäännöt ovat olleet kommentoivana Google Drivessa osoitteessa

<https://docs.google.com/document/d/1eM7OpJn7HwUM1FJIRAPzRliGRmOlaBI5qvJYnj24k10/edit?usp=sharing>

Käytösäännöt on lähetetty tarkistettavaksi Selkokeskukseen, jonka jälkeen ne tulevat johtoryhmälle hyväksyttäväksi.

Johtoryhmän seuraava kokous pidetään joulukuussa